

Bijlage: Beschrijving huidige certificatiestelsel ¹

Certificatieplicht in het asbestwerkveld

Omdat asbest een gevaarlijke stof is, is het belangrijk dat het werken met asbest op een deskundige manier gebeurt. In Nederland is er, om dat voor bepaalde typen werkzaamheden met asbest extra te borgen, op dit moment een wettelijk verplicht stelsel van certificatie. Die certificatieplicht geldt voor alle asbestinventarisatiebedrijven en voor een deel van de (in de regelgeving vastgelegde) werkzaamheden ook voor de asbestverwijderingsbedrijven (en hun medewerkers).

Voorafgaand aan het verwijderen van asbest is het in de meeste gevallen verplicht om een gecertificeerd asbestinventarisatiebedrijf de aanwezigheid van asbest in een inventarisatierapport te laten vastleggen.² Asbestinventarisatiebedrijven nemen tijdens hun inventarisatiewerkzaamheden monsters van asbestverdacht materiaal, dat zij door een asbestlaboratorium laten analyseren. Het asbestinventarisatiebedrijf neemt de analyseresultaten van het laboratorium op in het asbestinventarisatierapport.

Op basis van de inventarisatie door een asbestinventarisatiebedrijf kan een asbestverwijderingsbedrijf vervolgens overgaan tot het verwijderen van asbest. De asbestverwijderingsbedrijven en de medewerkers die deze werkzaamheden verrichten, dienen in bepaalde gevallen gecertificeerd te zijn. Wanneer dit vereist is, is in het Arbeidsomstandighedenbesluit vastgelegd. Op dit moment is bij asbestverwijdering certificatie verplicht als de concentratie asbestvezels in de lucht waaraan de betrokken medewerkers kunnen worden blootgesteld de in de het Arbeidsomstandighedenbesluit vastgestelde grenswaarde overschrijdt.³ Bij overschrijding van de grenswaarde wordt de verwijdering ingedeeld in risicoklasse 2. Voor de medewerkers die deze werkzaamheden in risicoklasse 2 uitvoeren, geldt dat zij door het beschikken over een certificaat moeten aantonen voldoende kennis te hebben over de gevaren bij het werken met asbest om blootstelling aan asbest zoveel mogelijk te voorkomen. Het certificaat is daarmee een extra borging op het veilig uitvoeren van de werkzaamheden.

Nadat de asbestverwijderingswerkzaamheden hebben plaatsgevonden en nadat het asbestverwijderingsbedrijf de arbeidsplaats heeft gereinigd, moet er een eindbeoordeling plaatsvinden. Het doel van die eindbeoordeling is vast te stellen of de ruimte weer veilig kan worden betreden na de verwijdering. In sommige gevallen moet deze eindbeoordeling plaatsvinden door een laboratorium of een inspectie-instelling. Asbestlaboratoria en inspectie-instellingen vormen geen onderdeel van het certificatiestelsel. Deze laboratoria en inspectie-instellingen moeten wel voldoen aan strenge kwaliteitseisen. Om aan te tonen dat wordt voldaan aan deze kwaliteitseisen moeten deze laboratoria en inspectie-instellingen worden geaccrediteerd door de Raad voor Accreditatie (hierna: RvA).

Het proces van certificering in de asbestsector

Een certificaat voor asbestinventarisatie- of asbestverwijderingswerkzaamheden mag alleen worden afgegeven door een certificerende instelling (CI) die is geaccrediteerd door de RvA en vervolgens door de Minister van SZW (hierna: de Minister) als zodanig is aangewezen. De voorwaarden waaronder een CI een certificaat mag afgeven staan in een certificatieschema. Voordat CI's een certificaat afgeven toetsen zij of aan de voorwaarden van het certificatieschema is voldaan. Er zijn twee wettelijke certificatieschema's⁴ voor het werkveld asbest. Het ene wettelijke schema bevat de eisen waaraan asbestinventarisatiebedrijven en asbestverwijderingsbedrijven moeten voldoen.⁵ Het andere wettelijke schema bevat de eisen

¹ Deze beschrijving gaat uit van de huidige situatie. In het ontwerpbesluit wordt uitgegaan van een meer risicogerichte benadering, waardoor een groter deel van de saneringen buiten het certificatiestelsel plaats kan vinden. Als het ontwerpbesluit doorgang vindt, wordt het certificatiestelsel daarop aangepast.

² Uitzonderingen op de asbestinventarisatieplicht staan in artikel 4.54b Arbobesluit.

³ Artikel 4.46 Arbobesluit.

⁴ Met wettelijk certificatieschema wordt bedoeld een certificatieschema voor een wettelijk verplicht certificaat.

⁵ Certificatieschema voor de Proccertificaten Asbestinventarisatie en Asbestverwijdering, gepubliceerd in de Staatscourant op 30 juni 2023, Stcrt. 2023 18289.

waaraan de werknemers van asbestverwijderingsbedrijven, die de werkzaamheden uitvoeren of daarop toezicht houden moeten voldoen.⁶

Certificatieschema's worden beheerd door een zogeheten schemabeheerder. Binnen het asbestwerkveld kan er per te certificeren onderneming of persoon slechts één wettelijk certificatieschema van toepassing zijn. Dit is in de Arboregelgeving zo bepaald, omdat het naast elkaar bestaan van meerdere alternatieve certificatieschema's niet bijdraagt aan de veiligheid van werknemers binnen het asbestwerkveld. Er zouden dan voor het voldoen aan een wettelijke verplichting meerdere, en mogelijk zelfs tegenstrijdige, eisen kunnen bestaan.

De schemabeheerder in het werkveld asbest is de Stichting Ascert (hierna: Ascert). In het verleden bepaalde SZW wie het schemabeheer in het werkveld asbest uitvoerde. Conform de motie van de leden Stoffer en Von Martels (Kamerstuk 35 300 XV, nr. 89) is het indertijd tussen de Minister en Ascert afgesloten convenant over het schemabeheer voor het werkveld asbest op 18 februari 2020 opgezegd en beëindigd per 1 juni 2020. Sindsdien wijzen de CI's zelf (in gezamenlijk overleg) een schemabeheerder voor hen het door hen gehanteerde certificatieschema aan. De CI's in het asbestwerkveld hebben op 22 september 2020 Ascert aangewezen als hun schemabeheerder. Om hen moverende redenen kunnen de CI's indien gewenst in plaats van Ascert een andere schemabeheerder aanwijzen.

Totstandkoming inhoud Certificatieschema's asbest

De inhoud van de Certificatieschema's asbest wordt vastgesteld door Ascert op advies van het Centraal College van Deskundigen. Dit is een orgaan samengesteld door Ascert, met een evenwichtige vertegenwoordiging van opdrachtgevers, opdrachtnemers en werkenden binnen de sector. Met die evenwichtige vertegenwoordiging wordt beoogd alle inzichten binnen het asbestwerkveld zo breed mogelijk mee te nemen en mee te wegen. Hoe streng of soepel de eisen in de Certificatieschema's asbest zijn, wordt in beginsel dus bepaald door schemabeheerder Ascert.

Ascert legt op zijn beurt (de wijziging van) een Certificatieschema asbest aan de Minister voor met een uitleg waarom de eisen in het schema zijn gezet. Voordat de Minister aan een certificatieschema een wettelijk verbindende status toekent, wordt nagegaan of de eisen uit het certificatieschema – of wijzigingen daarvan – niet in strijd zijn met wettelijke voorschriften en voldoende van belang zijn voor het te bereiken doel. De Minister toetst ook of de eisen niet onnodig zwaar, belastend of belemmerend zijn en of de veiligheid en de gezondheid van werknemers daarbij niet in het geding komen. Vervolgens wordt het certificatieschema in concept voorgelegd aan de Nederlandse Arbeidsinspectie (hierna: Arbeidsinspectie), voor een uitvoerbaarheids- en handhaafbaarheidstoets. De RvA toetst, voordat aan een nieuw certificatieschema wettelijk verbindende status wordt toegekend, of het schema aan alle met de accreditatie verband houdende voorschriften voldoet. De Minister zorgt er vervolgens voor dat de bevindingen van de Arbeidsinspectie en de RvA waar nodig worden verwerkt in de aanpassingen van het certificatieschema, welke met de schemabeheerder worden afgestemd. Daarna gaat de Minister over tot publicatie van het certificatieschema in de Staatscourant en neemt de Minister in de Arbeidsomstandighedenregeling een verwijzing op naar het gepubliceerde certificatieschema. Door het opnemen van deze verwijzing krijgt het certificatieschema een wettelijk verbindende status.

Een certificatieschema wordt dus binnen het private certificeringsstelsel opgesteld, en krijgt na de hierboven beschreven toetsen door SZW een wettelijke status door in de Arbeidsomstandighedenregeling te verwijzen naar de door Ascert vastgestelde en door de Minister in de Staatscourant gepubliceerde versie van de certificatieschema's.

Toezicht op gecertificeerde bedrijven

Gecertificeerde bedrijven/personen binnen het asbestwerkveld zijn onderworpen aan verschillende regimes voor controle en toezicht op arbogebied. De CI's zijn verantwoordelijk voor het

⁶ Certificatieschema voor de Persoonscertificaten Deskundig Asbest Verwijderaar niveau 1 en niveau 2 (DAV-1 en DAV-2) en Deskundig Toezichthouder Asbestverwijdering (DTA), gepubliceerd in de Staatscourant op 29 maart 2019, Stcrt. 2019 17010.

verstrekken, schorsen en intrekken van certificaten. De Arbeidsinspectie houdt toezicht op de naleving van wettelijke regels in de Arboregelgeving.

Wanneer een CI constateert dat een certificaathouder zich niet meer houdt aan de in het certificatieschema vastgelegde eisen kan de CI een sanctie opleggen. De certificatieschema's hanteren een escalatieladder waarop voor geconstateerde afwijkingen bepaalde categorieën sancties gelden. Zo is in de certificatieschema's vastgelegd in welke gevallen een certificaat wordt ingetrokken of voor een bepaalde periode wordt geschorst. Ook is in het certificatieschema opgenomen dat jaarlijks een kantooraudit en audits op projectlocaties plaatsvinden. Op basis van klachten over certificaathouders kan de CI ook nader onderzoek verrichten bij de certificaathouder.

Als de Arbeidsinspectie bij een certificaathouder overtredingen van een certificatieschema vaststelt, kan deze daarover een schriftelijke melding bij de CI doen. De CI moet daarop dan actie ondernemen en daarover rapporteren aan de Arbeidsinspectie. Het komt ook voor dat CI's problemen en misstanden melden aan de Arbeidsinspectie. Meldingen zijn nu vaak gebaseerd op persoonlijke contacten tussen arbeidsinspecteurs en auditoren van de CI's. De CI's en de Arbeidsinspectie maken daarom afspraken over wederzijdse informatie-uitwisseling. De Arbeidsinspectie houdt ook toezicht op de CI's.

Optimalisatie certificeringsproces

Doordat er, zoals hierboven omschreven, meerdere partijen bij het wijzigen van een certificatieschema zijn betrokken, vergt dit veel afstemming en dus tijd. SZW heeft na overleg met de betrokken partijen eind 2022 werkafspraken gemaakt om het proces te stroomlijnen en de doorlooptijd daarvan te optimaliseren. Dit betekent dat wijzigingsvoorstellen op vaste momenten worden ingediend, dat snel overleg wordt gevoerd bij vragen en onduidelijkheden, en dat wordt gestreefd naar een doorlooptijd van maximaal een jaar.⁷

⁷ Uitgegaan wordt van de doorlooptijd bij een positieve beoordeling door de RvA en een positieve U&H-toets van de Nederlandse Arbeidsinspectie. Als er geen sprake is van een positieve beoordeling leidt aanpassing op verzoek van één van de partijen opnieuw tot de benodigde afstemming met andere partijen, en dat neemt extra tijd in beslag."